

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI

Ro‘yxatga olindi:
№ BD-5120300-_____
“ ” 2019 yil

Samarqand davlat universiteti
rektori
 I.Xalmuradov
2019 yil “ ”

JAHON MADANIYATI TARIXI (O‘RTA ASRLAR VA YANGI ZAMON
DAVRI)» TANLOV
FANINING

O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 100000 – Gumanitar soha
Ta‘lim sohasi: 120000 – Gumanitar fanlar
Ta‘lim yo‘nalishi: 5A120302 – Tarix (yo‘nalishlar va
 mamlakatlar bo‘yicha)

Samarqand – 2019

Fan dasturi Samarqand davlat universiteti Tarix fakulteti kengashida ko‘rib chiqilgan va tavsiya qilingan (2019 yil “___” _____dagi “___” -sonli bayonnoma).

Fakultet dekani:

dots.D.M. Djurakulova

Fan dasturi Samarqand davlat universitetida ishlab chiqildi.

Tuzuvchi:

Gadayev H. U. - SamDU, «Jahon tarixi» kafedrasida o‘qituvchisi

Taqrizchilar:

Handamova M. - SamDChTI ijtimoiy fanlar kafedrasida dotsenti, tarix fanlari nomzodi

Rahmatullayev M.R. - SamDU Tarix fakulteti, Jahon tarixi kafedrasida o‘qituvchisi, t.f.n.

Fanning dasturi Samarqand davlat universiteti o‘quv-uslubiy kengashining 2019 yil “___” _____dagi “___”-son majlis bayoni bilan ma’qullangan.

O‘quv uslubiy Kengash raisi:

prof.A.S.Soleev

I. O'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

«Jahon madaniyati tarixi (O'rta asrlar va yangi zamon davri)» tanlov tarix fanining eng muhim davrlaridan biri bo'lib, unda talabalar deyarli o'n uch asr davomida dunyo mamalakatlarida yuz bergan voqea va xodisalarni o'rganishadi. Ko'rib o'tiladigan davrda ilm-fan, madaniyat va texnika sohalarida insoniyat juda katta natijalarga erishdi va ularning tasirida keyingi taraqqiyot omillari belgilab berildi..

II. O'quv fanining maqsadi va vazifalari

Fanni o'qitishning maqsadi – fan orqali talabalarda mavzu bo'yicha umumiy tasavvur hosil qilinadi. Talabalar muayyan tarixiy voqeyelik to'g'risida tushunchaga ega bo'ladi.

Talaba o'tilgan mavzu bo'yicha umumiy nazariy bilim va ko'nikmaga ega bo'ladi. Talabaning tarixiy mushohadalash, tarixiy jarayonlarga o'z mustaqil nuqtai nazarini bildira olish, fikrini erkin bayon etish qobiliyati shakllantiriladi hamda rivojlantiriladi.

Dars orqali talabalar mustaqil ilmiy izlanish faoliyatiga jalb etiladi va ularning tarix faniga bo'lgan qiziqishlarini o'stirishga harakat qilinadi.

Fanni o'qitishning vazifalari - «Jahon madaniyati tarixi (O'rta asrlar va yangi zamon davri)» tanlov fani hozirgi kunda yer kurrasida istiqomat qilayotgan deyarli barcha xalqlar rivojlanish tarixi davomida o'zlariga xos madaniy davrini bosib o'tgan. Shuning uchun ham fan Yevropa, Osiyo, Afrika, Amerika, Avstraliya xalqlari, xullas jahon tarixining o'rta va yangi zamon davrini alohida davlatlar madaniyati misolida umumlashtiradi, ularning rivojlanish qonuniyatlarini qiyosiy solishtiruv asosida tahlil qiladi.

Davlat ta'lim standarti talablariga muvofiq, qolaversa, shu asosda oliy ta'lim vazirligi tomonidan ishlab chiqilgan dasturga ko'ra «Jahon madaniyati tarixi (O'rta asrlar va yangi zamon davri)» tanlov fani tarix mutaxassisligi 4-kurs talabalari uchun 32 soat ma'ruza, 34 soat amaliyot darsi va 70 soat mustaqil ta'lim uchun ajratilgan. Shundan kelib chiqqan holda, ma'ruza uchun 16 ta mavzu, amaliyot

darslari uchun 17 ta mavzu tanlab olingan. Belgilangan mustaqil ta'lim soatlari uchun talabalar e'tiboriga mustaqil ta'lim mavzulari xavola etilgan bo'lib, semestr davomida ularning talabalar tomonidan o'zlashtirilishi nazorat qilinadi, zaruriy tavsiyalar beriladi.

Ma'ruza davomida o'qituvchi tomonidan mavzuning qisqacha mazmuni talabalarga yetkaziladi, qo'shimcha ishlash uchun adabiyotlar ro'yxati xavola etiladi. Muammoli savollar yuzasidan savol-javob qilinadi. Amaliyot darslari uchun belgilangan mavzu va ularning rejasi, zarur adabiyotlar hamda tarixiy manbalar ro'yxati talabalarga oldindan yetkaziladi. Talabalarning o'zlashtirish darajasi yangi ped-texnologiyalarga doir usullar orqali aniqlanadi va baholanadi.

«Jahon madaniyati tarixi (O'rta asrlar va yangi zamon davri)» tanlov fanining asosiy maqsadi talabalarga mazkur fanning o'ziga xos xususiyatlarini ochib berish, fanning bosqichlarini tavsiflash, dunyo mamlakatlari tarixiy rivojlanishi jarayonini o'rganish, talabalarni tarixiy mushoxada va fikrlashga o'rgatish, tarixiy voqeya va xodisalarga tanqidiy yondashgan holda mulohaza yuritish ko'nikmalarini hosil qilishdan iborat.

III. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

Kirish. Vizantiya madaniyati

Madaniyat tushunchasi va uning o'ziga xosligi. Vizantiya madaniyatining shakllanishi. Vizantiya me'morchiligi. Vizantiyada san'at va fan. Vizantiya madaniyatining qo'shni xalqlarga ta'siri.

O'rta asrlarda risarlar madaniyati

O'rta asrlarda risarlar madaniyatining tarixshunoslikda o'rganilishi. «Risar» atamasining kelib chiqishi. Risarlar poeziyasi. Risarlik an'analari. Risarlik majburiyatlari. «Roland haqida qo'shiq» va «Sid haqida afsona» o'rta asr risarlik madaniyatining nodir durdonasi sifatida. Ritsarlikning o'ziga xos madaniyati va jihatlari.

O'rta asrlarda Fransiya madaniyati

Fransiyada ilm-fan rivoji. Fransiyada me'morchilik va uning rivojlanishi. O'rta asrlar Fransiyada san'at va uning rivojlanishi. Fransiyada ta'lim rivoji. O'rta asr Fransiyada maktablar va universitetlarning rivojlanishi.

O'rta asrlarda Sharq xalqlari madaniyati

O'rta asrlar Sharq mamlakatlarida ilm-fan rivoji. O'rta asrlar Sharq mamlakatlarida me'morchilik va uning o'ziga xos jihatlari. Sharq mamlakatlarida san'at rivoji va uning turli davlat va xalqlarda o'ziga xosligi. Sharq mamlakatlarida o'rta asr madrasa va maktablari.

O'rta asrlarda Xitoy madaniyati

O'rta asrlar Xitoyda ilm-fan rivojining o'ziga xosligi. Xitoyda me'morchilik va amaliy san'at. Me'morchilik namunalari. Xitoyda musiqa san'ati rivoji. Xitoyda o'rta asr maktablari va ta'lim.

O'rta asrlarda Germaniya madaniyati

Ilk o'rta asrlarda Germaniya hududlarida davlatchilik shakllanishi jarayoni va uning yozma yodgorliklarda aks etishi. Feodal tarqoqlik sharoitida Germaniyada me'morchilik va san'at rivoji. XI-XV asrlarda Germaniya adabiyoti. Germaniyada reformasiya va uning madaniyatga ta'siri. Reformasiya namoyondalari: Erazm Rotterdamskiy, Ulrix fon Gutten, Iogann Reyxlin, Sebastyan Brant ijodida gumanistik g'oyalarning aks etishi. Iogann Guttenberg va Yevropada kitob bosishning kashf etilishi.

Ispaniyada arablar madaniyati.

Ispaniyada arablar madaniyati tarqalishining shart- sharoitlari. Ispaniyada arab madaniyati markazlarining paydo bo'lishi. Arab tilining Ispaniya madaniy rivojiga ta'siri. Arablar hukmronligi davrida Ispaniyada maorif tizimi: oliy maktablar faoliyati. Arablar Ispaniyasida tabiiy va gumanitar fanlar rivoji. Arablar hukmronligi davrida me'morchilikdagi yutuqlar

O'rta asrlarda Rossiya madaniyati

Tarixshunoslikda rus madaniyatining rivojlanish bosqichlari masalasining yoritilishi. Kiyev Rus madaniyatiga ko'chmanchi xalqlar madaniyatining ko'rsatgan ta'siri. Rusda yozuvning paydo bo'lishi va yilnomalar yozishning rivojlanishi. O'rta asrlarda Россия me'morchiligi va haykaltaroshligi. O'rta asrlarda Россия maorif tizimi, tabiiy bilimlar rivoji.

O'rta asrlarda Yaponiya madaniyati.

Ilk o'rta asrlarda Yaponiyada din va falsafiy qarashlar. O'rta asrlarda Yaponiya adabiyoti va tarixnavislik. Yaponiyada «Choy marosimi». O'rta asrlarda Yaponiyada teatr rivoji. Yaponiya me'morchiligi va tasviriy san'atida o'ziga xoslik.

Madaniyatni yaratuvchi ijodkorlari

Madaniyat va uning asosiy yo'nalishlari. Madaniyatning ijodkorlari. Madaniyatning yaratuvchilari. Madaniyatga davlatlarning ta'siri masalasi. Yevropa va Sharq madaniyatining bir-biriga ta'siri. Yevropada Sharq ta'limi va maorifining ta'siri.

Maorifning rivojlanishi – madaniy taraqqiyotning asosidir.

Maktablar va ularning faoliyati. Oliy maktablar. Ta'limning o'ziga xosligi. Yevropa maktablari va universitetlarining faoliyati. Sharq mamlakatlarida ta'lim tizimi va uning o'ziga xosligi. Madrasa va maktablar ta'limining farqi. Xitoy va Hindistonda ta'lim masalasi.

XVII-XVIII asrlarda Rossiyada fan va madaniyatning rivoji.

Tarixshunoslikda rus madaniyatining rivojlanish bosqichlari. Rossiya me'morchiligi va haykaltaroshligi. Rossiya maorif tizimi, tabiiy bilimlar rivoji. Rossiyada maktab va maorif. Rossiya san'ati rivoji.

AShda maorif va fan rivoji

Mustaqillik urushidan keyin AQShda ta'lim. AQShda tabiiy fanlar rivoji. AQShda aniq fanlarning taraqqiyoti. AQShda maktab va maorif. Yevropa ta'limi va madaniyatining AQShga ta'siri.

XVII asr oxiri – XX asr boshlarida Germaniya madaniyati

Yangi zamon davri Germaniyada me'morchilikning rivojlanishi. Germaniyada musiqa va tasviriy san'at rivoji va uning qo'shni mamlakatlarga ta'siri. Germaniyada maktablar va oliy ta'lim muassasalarining faoliyati. Teatr va rassomchilikning Germaniyadagi rivoji.

XIX asr oxiri XX asr boshlarida texnika va tabiiy fanlarning taraqqiyoti

Texnika sohasidagi yangiliklar va ularning ishlab chiqarishga joriy etilishi. Tabiiy fanlarning rivoji, undagi o'zgarishlar, ixtirolar va yangiliklar. Dunyoda tibbiyotning rivoji va tibbiy madaniyatning yuksalishi. Ilm va fan yangiliklarining taraqqiyotga ta'siri.

Yangi zamon davrida Yaponiya va Xitoy madaniyati

Meydzi islohotlarining yapon madaniyatiga ta'siri. Yaponiyaga yevropacha ta'limning kirib kelishi. Yaponiya madaniyatida yuz bergan o'zgarishlar. Xitoy madaniyatida yuz bergan o'zgarishlar. Birinchi jahon urushi arafasida Yaponiya va Xitoy madaniyati.

IV. Seminar mashg'ulotlarni tashkil etish

bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlarida magistrantlar «Jahon madaniyati tarixi (O'rta asrlar va yangi zamon davri)» tanlov fanidan ma'ruza darslarida olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash bilan birga, seminarlar mavzulari bo'yicha tayyorgarlik ko'rish jarayonida qo'shimcha adabiyotlar va tarixiy manbalar bilan tanishish orqali qo'shimcha bilim oladilar. Natijada ularning bilim doiralari ilmiy jihatdan asoslangan holda kengayadi.

«Jahon madaniyati tarixi (O'rta asrlar va yangi zamon davri)» tanlov fani bo'yicha seminar mashg'ulotlarining tavsiya etiladigan mavzulari:

1. O'rta asrlarda risarlar madaniyati

2. O'rta asrlarda Fransiya madaniyati
3. O'rta asrlarda Sharq xalqlari madaniyati
4. O'rta asrlarda Italiya madaniyati
5. O'rta asrlarda Xitoy madaniyati
6. O'rta asrlarda Angliya madaniyati
7. O'rta asr universitetlarining paydo bo'lishi va ta'lim tizimi
8. Ispaniyada arablar madaniyati.
9. O'rta asrlarda Yaponiya madaniyati.
10. XVII-XVIII asrlarda Rossiyada fan va madaniyatning rivoji.
11. AShda maorif va fan rivoji
12. Fransuz madaniyatining yangi davr tarixi
13. Texnikaviy to'ntarish va ommaviy tafakkurdagi o'zgarishlar.
14. XIX asr oxiri XX asr boshlarida texnika va tabiiy fanlarning taraqqiyoti
15. XVIII asr oxiri- XX asr boshida Xitoy
16. Yangi zamon davrida Yaponiya va Xitoy madaniyati
17. XIX asr – XX asr boshlarida rus madaniyati

Izoh: Ishchi fan dasturini shakllantirish jarayonida ishchi o'quv rejada mazkur seminar mashg'ulot uchun belgilangan soat hajmidan tashqari soatlar hajmiga mos mavzular tanlab belgilanadi.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limdan ko'zlangan maqsad va vazifalar – bu talabalarda mustaqil bilim olish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.

Mustaqil ta'lim seminar mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rishdan tashqari fan dasturida ko'rsatilmagan, ammo fan bo'yicha talabaning bilim doirasini kengaytiruvchi qo'shimcha mavzular doirasida berilgan topshiriqlarni bajarishni o'z ichiga oladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

Ummaviylar xalifaligi davrida arab madaniyati.
--

Italiyada Uyg'onish davri teatr va musiqa rivoji.
XIV-XVI asrlarda Shimol Uyg'onish davri va ilk gumanizm.
Rusda yilnomachilik rivoji.
Turkiyada tarixnavislik va kitobat san'ati.
Usmoniylar imperiyasida me'morchilik va tasviriy san'at..
O'rta asrlarda Florensiyada maktab va maorif tizimi..
Jeffri Choser-Angliya gumanizmining yirik namoyondasi
XVIII asrda ingliz ma'rifatchiligi.
Ilk o'rta asrlarda Vizantiyada bayramlar.
Ilk o'rta asrlarda Xitoy falsafasi.
Yaponiyada "Choy marosimi"..

Izoh: Fan ishchi dasturini shakllantirish jarayonida mazkur mashg'ulot uchun ishchi o'quv rejada ko'rsatilgan soatlar hajmiga mos mavzular ro'yxati shakllantiriladi.

VI. Asosiy va qo'shimcha adabiyotlar va axborot manbalari

Asosiy manbalar va adabiyotlar:

1. Каримов И.А. Юксак маънавият-енгилмас куч. – Т., 2008.
2. Васильев Л.С. История религии Востока. М., 1999.
3. Ильина Т.В. История искусств. Русское и советское искусство. М.1989.
4. Зезина М.Р., Кошман Л.В., Шульгин В.С. История русской культуры. М.1990.
5. Стерник Г.Ю. Художественная жизнь России 1900^x-1910 гг. М.1988.
6. Федоров Г.П. Судьбы и грех России в 2 т. М.1991.
7. Кертман Л.Е. История культуры стран Европы и Америки. М.1987.
8. Предтеченская Л.М. изучение Художественной культуры в курсах новой и новейшей истории. М.1978.
9. Поликарпов В.С. Лекции по культурологии. М.1997.
10. Левяш И.Я. Культурология. Курс лекций. Минск. 1999.

- 11.Абдуллаев Н. Санъат тарихи. Т., “Ўқитувчи”, 1987.Т.1.
- 12.Альбом иллюстраций по истории средних веков / Сост. В. Ф. Семенов и А. А. Кириллова. М., 1960.
- 13.Борзова Е.П. История мировой культуры. Изд.4-е. СПб.-М.-Краснодар,2005.
- 14.Виргинский В.С., Хотеев В.Ф. Очерки истории науки и техники с древнейших времен до середины XV в. М., "Просвещение", 1993
- 15.Всеобщая история искусств. Т.2. кн.1 и 2. Ред. колл. Б.В.Веймар и др. М., Искусство, 1961.
- 16.Горелов А.А. История мировой культуры. Учебное пособие. М. «Флинта», 2007.
- 17.Гуревич А. Я. Проблемы средневековой народной культуры. М., 1981.
- 18.Гуревич А.Я. Категории средневековой культуры. 2-е изд. М., 1984.
- 19.Гуревич А.Я. Культура и общество средневековой Европы глазами современника. М.: 1989.
- 20.Даркевич В.П. Народная культура средневековья. М.,1988.
- 21.Мальшева Е.М. Культурология. История мировой культуры. Учебное пособие. М.,КДУ, 2008.
- 22.Памятники византийской литературы IV-IX вв. М., 1965.
- 23.Памятники византийской литературы XI-XV вв. М., 1969.
- 24.Хрестоматия по западноевропейской литературе. Литература средних веков (IX-XV вв). Сост. Р.О.Шор. М., 1938.
- 25.Хрестоматия по западноевропейской литературе. Эпоха Возрождения. Сост. Б.И.Пуришев. М., 1947.

Qo'shimcha adabiyotlar:

- 26.“Песнь о Роланде” Пер.Ф.де ла Барта., М., 1958.
- 27.“Песнь о Сиде”. Перевод Б.И.Ярхо и Ю.Б.Карнеева. М.-Л.,1959.
- 28.Абрамсон М.Л. От Данте к Альберти. М.,1973.
- 29.Адам Мец. Мусульманский Ренессанс. М., 1973.

- 30.Вишнякова А.Ф. К вопросу о культуре и просвещении болгар в XIV в. // Византийский сборник. М., 1945.
- 31.Гуковский М.А. Итальянское Возрождение. Т.1. Италия с 1250 по 1380 год. Л., 1947.
- 32.Гуковский М.А. Леонардо да Винчи. М.-Л., 1967.
- 33.Дживелегов А. К. Очерки итальянского Возрождения. М., 1929.
- 34.Дживелегов А.К. Начало Итальянского Возрождения. М., 1924.
- 35.Из истории культуры средних веков и Возрождения. Сборник статей. Отв. ред. В. А. Карпушин. М., «Наука», 1976.
- 36.Иофан Н.А. Культура древней Японии. М., 1974.
- 37.История западноевропейского театра. Т. 1 / Под ред. С.С. Мокульского. М., 1956.
- 38.История и культура Болгарии. Сборник статей. Отв.ред. А.А.Улунян. М., 1981.
- 39.История культуры древней Руси. Домонгольский период. В двух томах. Под ред. Б.Д.Грекова и М.И. Артамонова.М.-Л., 1951.
- 40.Кардини Ф. Истоки средневекового рыцарства. М.: 1987.
- 41.Кариева И. Тадж-Махал-памятник индо-мусульманского искусства в средние века. А и СУ. 1990, №6.
- 42.Карсавин Л.П. Монашество в средние века. М.: 1990.
- 43.Кертман Л.Е. География, история и культура Англии. М. «Высшая школа», 1968.
- 44.Киселева Л.И. О чем рассказывают средневековые рукописи. Л., 1978.
- 45.Классическая восточная поэзия. М., 1991.
- 46.Крачковский И.Ю. Арабская культура в Испании. М.,-Л. 1937.
- 47.Культура Византии. В трех томах. Изд. «НАУКА», Москва 1984-1989 гг
- 48.Культура Испании. Сборник. Под ред. А.М.Деборина. Таллинн. 1940.
- 49.Культура эпохи Возрождения и Реформация. Л., 1981.

- 50.Лихачев Д.С. Культура Руси времени Андрея Рублёва и Епифана Премудрого (XIV-XV в.). М., 1962.
- 51.Лозинский С. Г. История папства. М., 1961. Б.Н. История индийской культуры с древнейших времён до наших дней. М., 1960.
- 52.Очерки истории арабской культуры V-XV вв. Отв.ред. О.Г.Большаков. М., Наука, 1982.
- 53.Подольская Т. Робин Гуд. В кн: Книга для чтения по истории средних веков. ч.II М., 1951.
- 54.Померанс Г., Миркина З. Великие религии мира. М., 2006.
- 55.Попов Е.В. Введение в культурологию. Учебное пособие. М., 1996.
- 56.Проблемы арабской культуры. Сборник ст. Отв.ред. И.М.Смилянская и др. М., 1987.
- 57.Проблемы культуры Итальянского Возрождения. Под ред. В.И. Гутенбурга, Л., 1979.
- 58.Религиоведение. Под ред. М.М.Шахновича. СПб-2006.
- 59.Сванидзе А.А. Город средневековой цивилизации Западной Европы. М.: Наука, 1999.
- 60.Сидорова Н.А. Очерки по истории ранней городской культуры во Франции. М., 1983.
- 61.Сказкин С.Д. Средневековая культура. Зарождение буржуазной идеологии. Гуманизм. М., 1941.
- 62.Сопоцинский О.И. Искусство западноевропейского средневековья. М., 1964.
- 63.Сулаймонова Ф. Шарқ ва Ғарб. Т.; 1997.
- Тавсия этиладиган интернет сайтлар**
- 64.[http:// www.ziyonet.uz](http://www.ziyonet.uz)
- 65.[http: // www.Librorary. Byu](http://www.Librorary. Byu)
- 66.[http: // www.history.hanover,edu](http://www.history.hanover,edu)
- 67.[http: // www.lib.byu](http://www.lib.byu)